

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2021-03-10
Stockholm

Mål nr
M 772-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-12-19 i mål nr M 2833-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

Motpart

Trafikverket
781 89 Borlänge

Ombud: Verksjurist J A

SAKEN

Dispens från biotopskyddsbestämmelserna för avverkning av alléträd på fastigheten X i Sollefteå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen villkor 2–6 i Länsstyrelsen i Västernorrlands läns beslut den 6 september 2019, dnr 521-2090-2019, och beslutar att villkor 1 ska ha följande lydelse:

Avverkade träd ska ersättas genom plantering av fem nya alléträd. Återplanteringen behöver inte ske på ursprunglig plats. Kompensationsåtgärden ska genomföras senast två år efter nedtagning av befintliga träd.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 1674276

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska fastställa länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsen har i andra hand yrkat att återplantering ska krävas med minst fem träd.

Trafikverket har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande: I norra delen av Sverige dominerar björk som trädslag i alléer. Dessa tillåts sällan uppnå hög ålder på grund av säkerhetsskäl då björkar har en benägenhet att drabbas av röta. Även exploateringar med stort samhällsintresse är en bidragande faktor till att alléers ålder begränsas. Det är riktigt att den aktuella allén inte hyser några högre naturvärden. Men det är inte rimligt att kräva att träden som ska ersättas måste hysa höga naturvärden då dessa värden ofta är knutna till äldre träd. Det är därför motiverat med compensation genom återplantering i samtliga fall där alléer annars tappar biotopskydd för att hindra ytterligare minskning av alléer i länet. En återplantering måste inte göras på den plats där nedtagning skett för att miljönytta ska erhållas. Återplantering bör dock omfattas av åtminstone fem träd eftersom allén då omfattas av biotopskyddet och skyddas långsiktigt. Hur många alléträd som ska återplanteras utöver detta minimikrav kan bedömas från fall till fall med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns knutna till en biotop samt vilka förhållanden som råder där återplantering ska ske. En faunadepå i form av stammar och grova grenar från medelålders träd bidrar enbart till en kortsiktig compensation och kan inte ensamt kompensera en skyddad biotop som gått förlorad.

Trafikverket har hänvisat till vad verket framförde i mark- och miljödomstolen och har anfört i huvudsak följande: Grund för förordnande om compensation genom återplantering föreligger endast då det är fråga om mer betydande naturvärden. I andra fall än de som involverar höga naturvärden behöver intrånget i vissa fall inte

kompenseras överhuvudtaget eller så kan compensation ske på annat sätt, som exempelvis i detta fall genom kvarlämnande av ved från träden som kan tjänstgöra som faunadepå. Den kumulativa effekten bör beaktas genom en bedömning av vilken påverkan som uppkommer i det enskilda fallet. I detta fall är det fråga om träd som inte hyser några större naturvärden. De är relativt små, har dålig vitalitet och bidrar endast i liten utsträckning till den gröna infrastrukturen respektive tillhandahållandet av ekosystemtjänster. Det finns gott om andra träd i närheten, varför allén inte har någon viktig funktion som spridningskorridor. Vidare är träden sannolikt angripna av röta. Det är naturvärdet i det enskilda fallet som är avgörande för huruvida compensation ska ske eller inte. Compensation ska inte alltid ske i de fall biotopskyddet upphör.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Trafikverket har fått dispens för att avverka samtliga elva björkar i en allé. Frågan i målet är om dispensen ska förenas med villkor om kompensationsåtgärd bestående i återplantering av träd.

En dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför, se 16 kap. 9 § första stycket 3 miljöbalken. Vid bedömningen av om villkor ska meddelas med stöd av paragrafen har det betydelse hur allvarligt det intrång som verksamheten medför är samt vilken nytta som åtgärder enligt paragrafen medför, se prop. 1997/98:45, del 2, s. 209. Det är nyttan av kompensationsåtgärden som ska värderas och inte nyttan av intrånget, se Mark- och miljööverdomstolens dom den 15 juni 2017 i mål nr M 7284-16.

Alléer omfattas av det generella biotopskyddet i 7 kap. 11 § miljöbalken. Skyddet omfattar livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, även om det markområde som skyddas i sig inte har några unika egenskaper, se prop. 1997/98:45, del 2, s. 80. Det är alltså inte varje specifik allé som har utpekats som värdefull, utan det är biotoptypen som sådan som är det skyddsvärda. Länsstyrelsen har i målet pekat på att återplantering bör ske för att förhindra en fortsatt minskning av antalet alléer i länet.

Den dispensgivna avverkningen medför att ett biotopskyddsområde i sin helhet försvinner från området. Det är alltså fråga om en betydande påverkan på biotopen. Till följd av detta anser domstolen att det är rimligt att Trafikverket åläggs att kompensera för att det sker ett intrång i naturvårdsintresset. I detta fall är det tillräckligt att de nedtagna träden ersätts med fem träd, så att de nya träden bildar en ny allé som omfattas av biotopskyddet. Länsstyrelsens beslut om villkor 1–6 ska därför fastställas med den ändringen av villkor 1 att de avverkade träden ska ersättas genom plantering av fem nya träd.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Mikael Hagelroth, referent, tekniska rådet Mikael Schultz samt tf. hovrättsassessorn Sanna Ordenius.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-12-19
meddelad i
Östersund

Mål nr M 2833-19

PARTER

Klagande

Trafikverket, 202100-6297
781 89 Borlänge

Ombud: Verksjurist J A

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västernorrlands läns beslut 2019-09-06 i ärende nr 521-2090-2019,
se **bilaga 1**

SAKEN

Dispens från biotopskyddsbestämmelserna för avverkning av alléträd; X,
Sollefteå kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet på så sätt att villkoren
1–6 upphävs.

BAKGRUND

Trafikverket ansökte om dispens från biotopskyddsbestämmelserna för att ta ned en björkallé med elva träd längs med Rödstagrand på fastigheten X i Sollefteå kommun. Länsstyrelsen i Västernorrlands län beslutade att bevilja dispens, men förenade den med villkor avseende krav på kompensationsåtgärder. Trafikverket har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Trafikverket har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva villkoren 1–6 i länsstyrelsens beslut. Till stöd för sin talan har Trafikverket anfört sammanfattningsvis följande. Trafikverket motsätter sig länsstyrelsens beslut enbart när det gäller de villkor som anger att Trafikverket ska utföra återplantering av träd. Enligt Trafikverkets uppfattning har inte den björkallé som dispensbeslutet omfattar ett sådant naturvärde att villkoren 1–6 är motiverade. Villkor 7 är en tillräcklig kompensationsåtgärd med anledning av den planerade avverkningen.

Alléer omfattas av ett generellt biotopskydd. Det innebär inte att varje specifik allé är värdefull utan att biotopen som sådan är skyddsvärd. I det enskilda fallet är det således möjligt att en allé avverkas utan att syftet med biotopskyddet förfelas. Varje allés naturvärde måste bedömas för sig. Vid dispensbedömningen ska en intresseavvägning göras enligt 7 kap. 25 § miljöbalken. Bestämmelsen har åberopats av domstolarna för ökad trafiksäkerhet (jfr MÖD 2005:73 och MÖD 2015:28). En dispens från det generella biotopskyddet får enligt 16 kap. 9 § miljöbalken förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför. Paragrafen är fakultativ och innebär inte att intrånget helt ska kompenseras, utan en skälighetsbedömning ska göras där man tar hänsyn till hur allvarligt intrång som åtgärden medför och vilken nytta dispenshavaren kan väntas få av åtgärder.

Trafikverkets dispensansökan motiveras uteslutande av samhällsintresset av att säkra järnvägen mot risken för nedfallande träd, vilka kan orsaka olyckor och störningar med personskador och stora samhällskostnader som följd. Länsstyrelsen

har gjort en riktig bedömning att säkerhet och framkomlighet längs med järnvägen är ett angeläget allmänt intresse, och därför beviljat dispensen.

Med hänsyn till ordalydelsen i 16 kap. 9 § kan det starkt ifrågasättas om det finns förutsättningar att föreskriva kompensationsåtgärder när det är ett ännu starkare allmänintresse än biotopskyddet som motiverat dispensen. Det framstår då som långsökt att tala om ett "intrång i allmänna intressen". I praxis har man ändå intagit den hållningen att det kan vara rimligt med villkor om återplantering (jfr MÖD M 7284–16). Att dispenshavares nytta uteslutande utgörs av allmänintresset måste dock självfallet ha stor betydelse i skälighetsbedömningen gällande kompensationsåtgärderna.

Det är i målet fråga om ett gammalt bestånd av björkar, totalt elva träd, som står längs med och i anslutning till järnvägen samt i anslutning till en gata inom tätbebyggt område. Träden påvisar mycket röta och flertalet av träden har långsgående sprickbildning från stamfoten och uppåt. Inget indikerar att träden hyser några större naturvärden. Sprängticka har påträffats, som är en vanlig förekommande svamp på björkar. Inga särskilt skyddsvärda arter har identifierats på träden.

Trots att hela allén kommer att avverkas är intrånget i allmänna intressen litet med hänsyn till det begränsade naturvärdet hos allén. Någon vinning för Trafikverket medför inte åtgärden bortsett från det allmänna intresset av trafiksäkerhet. En skälighetsbedömning enligt 16 kap. 9 § miljöbalken ger därför vid handen att kompensationsåtgärder inte ska föreskrivas utöver vad som följer av villkoret 7 i länsstyrelsens beslut, vilket villkor Trafikverket menar innebär tillräcklig kompensation.

Om etablering av nya träd, trots Trafikverkets ovan redovisade uppfattning, ändå skulle ifrågakomma vill verket framhålla det följande. En rimlig stamomkrets för plantering är cirka 12 cm, vilket ger en stamdiameter på cirka 4 cm (jfr Naturvårds-

verkets handbok 2012:1 s. 168). Vidare är villkoret enligt punkten 4, om övervakning i fem år, oskäligt betungande för Trafikverket. Villkoret har dessutom tveksam nytta, eftersom det avgörande för livskraften är att etableringsfasen sköts på rätt sätt.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har gått igenom utredningen i målet och övervägt vad Trafikverket har anfört och länsstyrelsens motivering till beslutet. Med hänsyn till vad som framkommit om den aktuella allén, dess beskaffenhet och läge, håller mark- och miljödomstolen med Trafikverket om bedömningen att denna allé har ett ganska begränsat naturvärde. Eftersom träden drabbats av röta och riskerar att falla och orsaka skador på järnvägen, är skälen för att ta ned träden enligt domstolens bedömning mycket starka. En kompensationsåtgärd bör avse de biologiska värden som går förlorade och det är nyttan av kompensationsåtgärden som ska värderas.

Eftersom de träd som ska tas ned enligt länsstyrelsens beslut inte behöver ersättas på platsen, är det vidare svårt att värdera nyttan av en kompensationsåtgärd som innebär att träd ska planteras någon annanstans.

Med beaktande av detta bedömer mark- och miljödomstolen vid en samlad bedömning att det finns skäl för att godta Trafikverkets överklagande och upphäva villkoren 1–6 i det överklagade beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 9 januari 2020. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Jonas Manole

Målet har avgjorts av rådmannen Jonas Manole, ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund. Föredragande har varit beredningsjuristen Britt Inger Johansson.